

รูปแบบการฝึกอบรมพระนวกะ สำหรับวัดในประเทศไทย* THE TRAINING MODEL FOR BUDDHIST NEWLY ORDAINED MONKS IN THAILAND

¹พระมหาอภิชาติ ฌานสุโภ (ชัยหา) PhramahaApichat Jhanasubho (Chaiha),

²ระวิง เรืองสังข์ Rawing Ruangsanka, ³อินถา ศิริวรรณ Intha Siriwan

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

E-mail: Pbig072@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอรูปแบบการฝึกอบรมพระนวกะ สำหรับวัดในประเทศไทย เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยมีขั้นตอนการวิจัยเป็น 3 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการฝึกอบรมพระนวกะ ด้วยการศึกษาเอกสาร และสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 5 รูป 2) พัฒนารูปแบบ ด้วย การสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 9 รูป/คน 3) เสนอรูปแบบ ใช้แบบประเมินรูปแบบกับกลุ่มตัวอย่าง 397 รูป มีสถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการฝึกอบรมพระนวกะ สำหรับวัดในประเทศไทย ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ส่วนบทนำ ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ และบริบทของวัดฝึกอบรมพระนวกะ ส่วนที่ 2 แนวทางการจัดการฝึกอบรมพระนวกะ ประกอบด้วย 1) องค์ประกอบของการฝึกอบรม 5 ด้าน คือ (1) ด้านบุคลากร คือ พระอาจารย์/วิทยากร พระพี่เลี้ยง และผู้เข้ารับการฝึกอบรม (2) ด้านทรัพยากร คือ สถานที่และเวลา (3) ด้านหลักสูตรและกิจกรรม (4) ด้านงบประมาณ (5) ด้านการจัดการและบริหารโครงการอบรม และ 2) ขั้นตอนการจัดกิจกรรมฝึกอบรม คือ การเตรียมการ การดำเนินการและการประเมินผล และส่วนที่ 3 ส่วนเงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ โดยสรุปองค์ความรู้การวิจัย คือ POE-PRCBM

คำสำคัญ: รูปแบบ, การฝึกอบรม, พระนวกะ, วัดในประเทศไทย

Abstract

The objective of this research paper was to propose the training model for Buddhist newly ordained monks in Thailand. Mixed methods research was designed consisting 3 steps which were 1) study the current condition and problems of training Buddhist newly ordained monks by using documentary study and interview with 5 key informants. 2) Developed the model by using focus group discussion of 9 experts. 3) Proposed the model using the model evaluation model with 397 samples. The statistics used in the research were percentage, mean and standard deviation. Research results found that training model for Buddhist newly ordained monks in Thailand consisted of 3 parts: part 1, the introduction part consists of principles, objectives and context of the temple for training Buddhist newly ordained monks. Part 2 guideline for training management of Buddhist newly ordained monks which were 1) Five aspects of training composition, namely (1) personnel aspects: the master teacher / lecturer, mentor and trainee, (2) resources aspect: place and time, (3) courses and activities, (4) budget, (5) management and management of training programs. 2) Stages of training activities which were preparation, implementation and evaluation. Part 3, the conditions for the implementation of the model. In summary, the research knowledge is POE-PRCBM.

Keywords: Model, Training, Buddhist Newly Ordained Monks, Temple in Thailand.

บทนำ

การบรรพชาอุปสมบทชายไทยเป็นสามเณรและพระภิกษุสงฆ์ คือ ประเพณีและขนบธรรมเนียมที่ดีงามของคนไทยที่มีพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ มาตั้งแต่ยุคตั้งกรุงสุโขทัย ผืนแผ่นดินไทยจึงได้ชื่อว่า เป็นแผ่นดินธรรมที่พระพุทธศาสนาปักหลักอย่างมั่นคงมายาวนาน พระธรรมคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้แทรกซึมไปในวิถีชีวิตของชาวไทย ก่อเกิดเป็นขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมชาวพุทธอันงดงาม ทำให้สังคมไทยสงบร่มเย็นด้วยพระธรรมคำสอนของพระพุทธองค์ ด้วยความสำคัญของพระพุทธศาสนาเช่นนี้ คนไทยจึงสืบทอดพระศาสนาจากรุ่นสู่รุ่นต่อเนื่องตลอดมา มีการบรรพชาอุปสมบทของกุลบุตรผู้มีศรัทธาในพระพุทธศาสนาเป็นศาสนทายาทเพื่อเป็นอายุพระพุทธศาสนาและสืบทอดพระพุทธศาสนาให้คงอยู่ต่อไปสู่คนรุ่นหลังจึงมีการบรรพชาและอุปสมบทเป็นจำนวนมากในทุกๆ ปี ด้วยความเชื่อ ความศรัทธาที่มีการบรรพชาอุปสมบทเป็นภิกษุสามเณรของคนไทย โดยพระภิกษุที่บวชใหม่ ไม่ว่าจะบวชระยะสั้นหรือระยะยาว ในช่วงของการบวช 5 ปีแรก เรียกว่า พระนวกะ ซึ่ง นวก, นวกะ (นะวะกะ) แปลว่า ผู้ใหม่, ผู้อ่อน ใหม่ หรืออ่อน เช่น พระนวกะ, นวกุมิ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) คำว่า นวกุมิ (นะวะกะพุม) คือ ขึ้นหรือขึ้นแห่งผู้ใหม่, ในคณะสงฆ์หมายถึงภิกษุที่มีพรรษาต่ำกว่า 5 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556)

คุณประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากบวชนั้นมีมากมาย อย่างเช่น พระมหาปฐวิศักร์ ได้กล่าวไว้ว่า สังคมไทยในอดีตจึงยกย่องคนที่บวชเรียนแล้วว่า เป็นคนสุก จะทำงานราชการ ก็มีความเจริญรุ่งเรือง หรือจะขอหญิงใดแต่งงาน พ่อแม่ฝ่ายหญิงก็ไม่ขัดข้อง เพราะเชื่อว่าผู้ที่บวชเรียนแล้วย่อมเป็นผู้มีศีลธรรม มีใจเมตตากรุณาและมี

ความเที่ยงธรรม และดูหมิ่นคนที่ไม่ได้บวชว่ายังเป็นคนดิบอยู่ พ่อแม่บางคนไม่ยอมให้ลูกสาวแต่งงานกับคนดิบก็มี ตามธรรมดาชาวไทยมักบวชคนเดียวแล้วก็สึกออกมาทำมาหากิน แต่บางรายก็กลับไปบวชอีกเป็นครั้งที่สองก็มี (พระมหาปฐวิศศักดิ์ รมโพธิ์ธารทอง, 2554, หน้า 33) โดยสรุปได้ว่า การบวชนั้นผู้บวชมีความมุ่งหมายในการศึกษาคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ประพฤติปฏิบัติตนในพระพุทธศาสนา ทำให้เกิดความเข้าใจถูกต้องในการดำเนินชีวิตและทำให้ตนเองนั้นมีความรู้จากการได้บวชในพระพุทธศาสนาในด้านต่างๆ ในขณะเดียวกันก็เป็นการทำหน้าที่ของศาสนทายาทไปด้วยเป็นผู้สืบสานพระพุทธศาสนาให้คงอยู่สืบต่อมา แม้บางครั้งจะเป็นการบวชตามประเพณีก็ตาม อย่างน้อยก็ทำให้อายุของพระพุทธศาสนาสืบต่อมาอย่างยาวนาน

แต่จากสภาพการณ์ของพระพุทธศาสนาในปัจจุบันนี้ เราพบว่า ตัวเลขของศาสนทายาทนั้นลดลงตลอดต่อเนื่องในหลายปีที่ผ่านมา (ไทยพับลิก้า, 2013) อันบ่งบอกถึงความถดถอยของอายุพระพุทธศาสนา กอปรกับเศรษฐกิจและสังคมไทยที่เปลี่ยนแปลงไปตามเทคโนโลยีที่ก้าวล้ำ ความเจริญเติบโตด้านวัตถุนิยมนี้ยิ่งทำให้ค่านิยมการบวชของชาวไทยยุคปัจจุบันลดลง ทำให้ผลกระทบจากการเจริญทางด้านวัตถุนิยมส่งผลถึงการบวชของชาวไทยในยุคปัจจุบัน เราจะเห็นว่า การบวชระยะยาวในยุคปัจจุบันนี้น้อยลงทุกวัน และเมื่อบวชแล้วจะได้มีโอกาสศึกษาพระธรรมคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ยังแทบไม่ปรากฏ จากการสำรวจข้อมูลภาคสนามในปี พ.ศ. 2550 ของชาญณรงค์ บุญหนุน (2554) อาจารย์ภาควิชาปรัชญา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร พบว่า การสำรวจวัดในจังหวัดเชียงใหม่ 10 วัด จังหวัดอุบลราชธานี 6 วัด และจากการสัมภาษณ์เจ้าคณะตำบลในจังหวัดกาญจนบุรีรูปหนึ่งและจังหวัดอุทัยธานีอีกรูปหนึ่ง พบสภาพปัญหาที่เป็นไปในแนวทางเดียวกับสถิติข้างต้นดังต่อไปนี้ คือ พบปัญหาการขาดแคลนพระภิกษุนอกเขตเมือง ปัจจัยสำคัญที่สุดที่ทำให้แต่ละวัดมีจำนวนพระภิกษุและสามเณรแตกต่างกันคือปัจจัยทางการศึกษา ในแต่ละวัดที่สำรวจจะพบสิ่งที่มีเหมือนกันคือ จำนวนสามเณรที่ลดลงมาก คนรุ่นใหม่ที่นิยมบวชระยะสั้นมากขึ้น และคุณภาพของพระสงฆ์ในปัจจุบันลดลงมาก เป็นต้น

นอกจากนี้ พระมหากิตติพัฒน์ ศรีนาค (2550) ได้ทำการวิจัยแนวโน้มวิกฤตพระสงฆ์ศาสนทายาทเนื่องด้วยการบวชในสังคมไทยปัจจุบัน ศึกษาเฉพาะกรณีการบวชระยะสั้นของพระสงฆ์ในกรุงเทพมหานครและจังหวัดราชบุรี. พบว่า ในช่วง 3 ปีย้อนหลัง คือ พ.ศ. 2545-2547 มีชาวพุทธที่บวชระยะสั้น ใช้ระยะเวลาในการบวชประมาณ 7 วัน ถึง 1 เดือน มีจำนวนเกือบร้อยละ 70 ของผู้บวชทั้งหมด หมายความว่าในบรรดาผู้มาบวช 10 คน มีผู้บวชระยะสั้นแล้วสึกถึง 7 คน ในขณะที่อีก 3 คนที่เหลือบวชเพื่อจำพรรษา ข้อมูลนี้สอดคล้องกับคำกล่าวของสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ประยุทธ์ ปยุตโต) เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งเป็นพระธรรมปิฎกว่า ปัญหาเกี่ยวกับผู้ที่เข้ามาบวชในปัจจุบัน 2 ประการ นั่นคือ ประการที่ 1 พระบวชอยู่ได้ไม่นาน และประการที่ 2 พระที่บวชในระยะสั้นไม่ได้ศึกษาเล่าเรียน จากที่กล่าวมานี้ ทำให้เห็นปัญหาในด้านต่างๆ คือ ทศนคติในการบวช จำนวนผู้บวชที่ลดลง ระยะเวลาบวชที่สั้น ไม่ได้ศึกษาเล่าเรียน ส่งผลไปสู่กระบวนการฝึกอบรมระหว่างบวชว่า เมื่อบวชเข้ามาแล้ว มีกระบวนการจัดการฝึกอบรมอย่างไรเพื่อให้ได้ผลสัมฤทธิ์จากการบวชมากที่สุดได้ประโยชน์ทั้งพระพุทธศาสนาและผู้เข้ามาบวช ปัญหานี้หากไม่ได้รับการแก้ไข ปรับปรุง ย่อมมีผลทำให้เกิดวิกฤตของพระพุทธศาสนาในวงกว้าง ทั้งด้านศาสนทายาทลดลง คุณภาพของพระภิกษุสงฆ์ และความเชื่อความศรัทธาที่มีต่อพระพุทธศาสนา เป็นต้น ปัญหาเหล่านี้จึงเป็นข้อประเด็นที่น่าศึกษาและแก้ปัญหาอย่างยิ่ง

เหตุนี้จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่คณะสงฆ์ทั่วทุกวัดในประเทศไทยจำเป็นต้องรีบปรับตัวให้เข้ากับบริบทของสังคมไทยในปัจจุบันด้วยการช่วยกันพัฒนาการอบรมพระภิกษุสามเณรอย่างจริงจัง ด้วยกระบวนการฝึกอบรมที่ชัดเจนมีเป้าหมาย ทั้งประโยชน์ตนและประโยชน์ท่าน หากไม่เช่นนั้นแล้วจำนวนศาสนทายาทจะลดน้อยถอยลง รวมทั้งวิถีชาวพุทธแบบไทยที่มีความเมตตา มีน้ำใจ โอบอ้อมอารี ก็จะลดหายไปจากประเทศไทย

เพราะขาดการได้เรียนรู้พระธรรมคำสอน แม้พระภิกษุเหล่านั้นจะบวชในระยะสั้นก็ตามที แต่ควรมีการฝึกฝนอบรมให้เขาเหล่านั้นได้รู้ซึ่งถึงความสำคัญและคุณค่าของพระธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่ามีความสำคัญกับชีวิตมนุษย์อย่างไร

ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการฝึกอบรมพระนวกะ สำหรับวัดในประเทศไทย เพื่อให้เกิดรูปแบบการฝึกอบรมพระนวกะที่เหมาะสมสำหรับวัดในประเทศไทย ได้มีแนวทางการจัดการฝึกอบรมพระนวกะ เพื่อให้พระนวกะเหล่านั้นได้ยกระดับจิตใจตนให้สูงขึ้นมีความมุ่งหมายที่จะได้เป็นศาสนทายาทสืบทอดอายุพระพุทธศาสนาให้ยาวนาน และแม้หากต้องสืบทอดจากบรรพชิตไปสู่ความเป็นคฤหัสถ์ก็สามารถนำพระธรรมคำสอนไปเป็นแนวทางประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างปกติสุข และจะได้กลับมาทำนุบำรุงช่วยกันสนับสนุนและดำรงคงไว้ซึ่งพระพุทธศาสนาให้มีอายุยืนยาวสืบต่อไปตราบนานเท่านาน

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อเสนอรูปแบบการฝึกอบรมพระนวกะ สำหรับวัดในประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยผสมวิธีด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการฝึกอบรมพระนวกะ สำหรับวัดในประเทศไทย ดังนี้

1. ศึกษาจากเอกสารเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและปัญหาการฝึกอบรมพระนวกะ สำหรับวัดในประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย : ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบ, ความหมายประเภท องค์ประกอบของการฝึกอบรมพระนวกะ, หลักพุทธธรรม, และศึกษาข้อมูลของวัดในประเทศไทย

แหล่งข้อมูล: จากหนังสือ, ตำรา, บทความ, งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง, เว็บไซต์

เครื่องมือ: แบบการศึกษาเอกสาร (Document Study)

การวิเคราะห์ข้อมูล: การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลลัพธ์ที่ได้: สภาพปัจจุบันและปัญหาการฝึกอบรมพระนวกะ สำหรับวัดในประเทศไทย

2. ศึกษาจากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพปัญหาการฝึกอบรมพระนวกะ สำหรับวัดในประเทศไทย

แหล่งข้อมูล: ผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย เจ้าอาวาส/รองเจ้าอาวาส/รักษาการเจ้าอาวาส/ผู้ช่วยเจ้าอาวาส และพระอาจารย์ดูแลการฝึกอบรมพระนวกะ จำนวน 5 รูป โดยใช้เทคนิค Snow Ball และเลือกแบบเจาะจง กำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือก

เครื่องมือ: แบบสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล: วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลลัพธ์ที่ได้: สภาพปัจจุบันและปัญหาการฝึกอบรมพระนวกะ สำหรับวัดในประเทศไทย

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบการฝึกอบรมพระนวกะ สำหรับวัดในประเทศไทย ดังนี้

1. ยกร่างรูปแบบการฝึกอบรมพระนวกะ สำหรับวัดในประเทศไทย

แหล่งข้อมูล: ผลลัพธ์จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1

เครื่องมือ: แบบศึกษาเอกสาร (Document Study)

การวิเคราะห์ข้อมูล: วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลลัพธ์ที่ได้: รูปแบบการฝึกอบรมพระนวกะ สำหรับวัดในประเทศไทย (ฉบับร่างที่ 1)

2. พัฒนารูปแบบการฝึกอบรมพระนวกะ สำหรับวัดในประเทศไทย โดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

แหล่งข้อมูล: ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 กลุ่ม จำนวน 9 รูป/คน คือ (1) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการฝึกอบรม (2) นักวิชาการด้านการฝึกอบรม (3) เจ้าอาวาส/รองเจ้าอาวาส/รักษาการเจ้าอาวาส/ผู้ช่วยเจ้าอาวาส/พระอาจารย์ ผู้ดูแลการฝึกอบรมพระนวกะ โดยการเลือกแบบเจาะจงกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือก

เครื่องมือ: แนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม

การวิเคราะห์: วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลลัพธ์ที่ได้: รูปแบบการฝึกอบรมพระนวกะ สำหรับวัดในประเทศไทย (ฉบับร่างที่ 2)

ขั้นตอนที่ 3 นำเสนอรูปแบบการฝึกอบรมพระนวกะ สำหรับวัดในประเทศไทย โดยการปรับปรุงแก้ไขและนำเสนอ ดังนี้

1. เสนอรูปแบบการฝึกอบรมพระนวกะ สำหรับวัดในประเทศไทย โดยการแจกแบบสอบถาม

แหล่งข้อมูล: เจ้าอาวาส/รองเจ้าอาวาส/รักษาการเจ้าอาวาส/ผู้ช่วยเจ้าอาวาส ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 397 รูป โดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน

เครื่องมือ: แบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล: วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการวิเคราะห์ทางสถิติ คือ หาค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลลัพธ์ที่ได้: รูปแบบการฝึกอบรมพระนวกะ สำหรับวัดในประเทศไทย (ฉบับสมบูรณ์)

สรุปผลการวิจัย

รูปแบบการฝึกอบรมพระนวกะ สำหรับวัดในประเทศไทย ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 บทนำ ส่วนที่ 2 แนวทางการจัดการฝึกอบรมพระนวกะ และส่วนที่ 3 เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ 1 บทนำ ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ และบริบทของวัดฝึกอบรมพระนวกะ

ก. หลักการ รูปแบบการฝึกอบรมพระนวกะ สำหรับวัดในประเทศไทย เป็นกระบวนการฝึกอบรมพระนวกะ สำหรับวัดในประเทศไทยโดยการพัฒนาการฝึกอบรมผ่านองค์ประกอบทั้ง 5 ด้าน อันจะสามารถทำให้ผู้ให้การฝึกอบรมและผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ ความสามารถ มีทักษะตามบทบาทหน้าที่ของตน และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันอย่างถูกต้อง เหมาะสมและรู้คุณค่าของชีวิต

ข. วัตถุประสงค์ 1) เพื่อให้บุคลากรมีความรู้ ความสามารถ และมีทักษะในบทบาทหน้าที่ของตน 2) เพื่อให้มีการจัดการทรัพยากรการฝึกอบรม รวมทั้งงบประมาณ สถานที่และเวลา มีความเพียงพอ เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ 3) เพื่อให้มีหลักสูตรและกิจกรรมการฝึกอบรมมีประสิทธิภาพ เหมาะสมกับยุคสมัยและผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ 4) เพื่อให้มีการจัดการและบริหารโครงการอบรม รวมทั้งโครงสร้างการบริหาร ตารางกิจกรรม การฝึกอบรม มีความเหมาะสม ชัดเจน ก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจกัน

ค. บริบทของวัดฝึกอบรมพระนวกะ 1) อาคารสถานที่พร้อมสำหรับการฝึกอบรม มีความเป็นสัดส่วน สะอาด สะดวก บรรยากาศเหมาะแก่การฝึกอบรม 2) บุคลากรภายในวัดพร้อมที่จะจัดการฝึกอบรมทั้ง

ปริมาณและคุณภาพ3) ได้รับการสนับสนุนในด้านงบประมาณและได้รับความร่วมมือจากชุมชน เพื่อให้การฝึกอบรมไปสู่ความสำเร็จ

ส่วนที่ 2 แนวทางการจัดการฝึกอบรมพระนวกะ ประกอบด้วย 1) องค์ประกอบของการฝึกอบรมพระนวกะ 2) ขั้นตอนการจัดกิจกรรมฝึกอบรมพระนวกะ

1. องค์ประกอบของการฝึกอบรม ได้แก่ 5 องค์ประกอบหลัก คือ 1) ด้านบุคคลากร 2) ด้านทรัพยากรการฝึกอบรม 3) ด้านหลักสูตรและกิจกรรมการฝึกอบรม 4) ด้านงบประมาณในการจัดการฝึกอบรม 5) ด้านการจัดการและบริหารโครงการอบรม โดยมีรายละเอียดแต่ละด้านดังนี้

1.1 ด้านบุคคลากร มี 3 ประการ ประกอบด้วย 1) พระอาจารย์/วิทยากร ผู้ให้การฝึกอบรม 2) พระพี่เลี้ยง 3) ผู้เข้ารับการฝึกอบรม

1) ผู้ให้การฝึกอบรม พระอาจารย์/วิทยากร มีความสำคัญในการเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ และการฝึกปฏิบัติให้แก่พระนวกะ อันจะทำให้เกิดการเรียนรู้และประพฤติปฏิบัติได้จริง

มีคุณสมบัติหรือลักษณะที่สำคัญ คือ มีความสามารถในการแนะนำให้ทำเป็นในเรื่องที่สอน มีความสามารถในการปฏิบัติให้ดูในเรื่องที่สอน มีความรู้ในเรื่องที่สอน มีประสบการณ์ในเรื่องที่สอนและการฝึกอบรม มีความน่าเชื่อถือ มีบุคลิกภาพดี วาจาไพเราะ วางตนเหมาะสม และมีความสามารถในการถ่ายทอดสื่อสาร ให้มีความเข้าใจ

เกณฑ์การประเมิน คือ มีวุฒิการศึกษาในเรื่องที่สอน มีประสบการณ์ในเรื่องที่สอนไม่น้อยกว่า 1 ปี และผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรมต่อวิทยากร ผ่านระดับดี

2) พระพี่เลี้ยง มีความสำคัญ ในด้านการอยู่ใกล้ชิดกับพระนวกะจึงทำหน้าที่ในการเป็นเสมือนพี่ชายที่คอยดูแลน้องและแนะนำพร้อมทั้งฝึกปฏิบัติไปกับพระน้องชายเหล่านี้

มีคุณสมบัติหรือลักษณะสำคัญ คือ มีความสามารถแนะนำพระนวกะในเรื่องที่ฝึกอบรมมีบุคลิกที่ดี น่าเข้าใกล้ น่าปรึกษาพูดคุย เปรียบเสมือนญาติ เป็นที่พึ่งให้กับพระนวกะยามมีปัญหา มีวิธีการแนะนำที่ดีแก่พระนวกะ มีความน่าเชื่อถือวางตนเหมาะสม และปฏิบัติหน้าที่ที่เหมาะสม

เกณฑ์การประเมิน คือ มีประสบการณ์ในการทำหน้าที่ มีการแนะนำที่ดี ใจเย็น พุดจาไพเราะ รู้วิธีการแนะนำ และมีบุคลิกดีน่าเลื่อมใส

3) ผู้เข้ารับการฝึกอบรม คือ ผู้เข้ารับการศึกษาริเริ่มรู้ในหลักสูตรที่จัดการฝึกอบรม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มความรู้ เจตคติและทักษะ ให้แก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรม เพื่อนำไปพัฒนาตนให้รู้ในสิ่งที่ได้รับการฝึกฝนและนำไปใช้ในการพัฒนาชีวิตให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

มีคุณสมบัติหรือคุณลักษณะที่สำคัญ คือ มีความรู้พื้นฐานเหมาะสมกับหลักสูตร มีความสนใจในหลักสูตรที่เข้ารับการฝึกอบรม มีสุขภาพแข็งแรง สมบูรณ์ พร้อมสำหรับการฝึกอบรมคุณสมบัติพื้นฐานของผู้เข้ารับการฝึกอบรมเหมาะสมกับหลักสูตรและมีอายุไม่ต่ำกว่า 20 ปี

เกณฑ์การประเมิน คือ จำนวนผู้เข้ารับการฝึกอบรมเหมาะสมกับหัวข้อที่อบรม คุณสมบัติผู้เข้ารับการอบรมผ่านเกณฑ์กำหนดผ่านการคัดเลือกเข้าฝึกอบรมได้และจำนวนผู้เข้าร่วมอบรม ไม่เกิน 30 คน/หลักสูตร/วิทยากร 1 คน

1.2 ด้านทรัพยากรการฝึกอบรม

1) สถานที่ มีความสำคัญ ในด้านการเป็นแหล่งในการฝึกพระนวกะ เพราะเป็นทั้งที่พัก ที่ฉัน ที่เรียนรู้ธรรมะ สถานที่จะเป็นแหล่งฝึกฝนอบรมพระนวกะได้อย่างดี

มีคุณสมบัติหรือคุณลักษณะที่สำคัญ คือ มีอุปกรณ์อำนวยความสะดวกครบถ้วน มีสิ่งแวดล้อมเอื้ออำนวยต่อการฝึกอบรม มีสถานที่ฝึกอบรมมีความเหมาะสมในการฝึกอบรม สะดวกสบาย มีความสมบูรณ์ด้านอาหาร เครื่องดื่มและสวัสดิการอื่นๆ และมีบรรยากาศเอื้ออำนวยต่อการฝึกอบรม

เกณฑ์การประเมิน คือ ขนาดห้องเรียน/ห้องอบรม สถานที่อบรม เหมาะสมกับจำนวนผู้เข้าอบรม การจัดสถานที่เหมาะสมกับหัวข้อหรือกิจกรรมที่ใช้อบรม สิ่งแวดล้อมเอื้อประโยชน์ต่อการเรียนรู้ และอุปกรณ์/สื่อทัศนูปกรณ์พร้อม

2) เวลา มีความสำคัญ ในด้านเป็นสิ่งที่กำหนดระยะเวลาในการฝึกฝนอบรมให้เหมาะสมพอเหมาะกับการเรียนรู้ในเรื่องต่างๆ

มีคุณสมบัติหรือคุณลักษณะสำคัญ คือ มีระยะเวลาในการฝึกอบรมในขณะก่อนบวชที่เหมาะสม มีระยะเวลาในการฝึกอบรมที่เหมาะสมกับหลักสูตร มีความต่อเนื่องในการฝึกอบรมในเรื่องนั้นๆ มีช่วงเวลาฝึกอบรมและเวลาพักในระหว่างการอบรมที่พอเหมาะ และมีตารางจัดการฝึกอบรมในช่วงเวลาที่เหมาะสม

เกณฑ์การประเมิน คือ จำนวนชั่วโมงการอบรมเหมาะสมกับการเรียนรู้ ระยะเวลาในแต่ละช่วงอบรมเหมาะสม และจำนวนเวลาในการเรียนรู้ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติมีสัดส่วนที่เหมาะสม

1.3 ด้านหลักสูตรและกิจกรรมการฝึกอบรม เป็นแกนหลักในการให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ การปฏิบัติ ปลูกฝังความศรัทธาในพระพุทธศาสนาแก่พระนวกะ ทั้งยังมีผลต่อการนำไปใช้ในชีวิตของพระนวกะเหล่านั้นด้วย

มีคุณสมบัติหรือคุณลักษณะสำคัญ คือ มีการทำให้เกิดความรู้กับผู้เข้ารับการฝึกอบรม มีความทันสมัยและสอดคล้องกับโลกปัจจุบัน มีการนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน มีความเหมาะสมสำหรับผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีเนื้อหาตรงตามความต้องการของผู้เข้ารับการฝึกอบรม มีคุณค่ากับชีวิต และมีประโยชน์ต่อผู้รับการฝึกอบรม

เกณฑ์การประเมิน คือ ตรงตามวัตถุประสงค์ของการหลักสูตร หลักสูตรได้มาตรฐาน หลักสูตรมีขอบเขตการฝึกอบรมชัดเจน มีการวิเคราะห์ผลการอบรมและนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตร ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติมีสัดส่วนเหมาะสม และกิจกรรมการเรียนรู้ต่อบัณฑิตประสงค์

1.4 ด้านงบประมาณในการจัดการฝึกอบรม เป็นสิ่งจำเป็นในการสนับสนุนให้เกิดการฝึกอบรมอย่างเรียบร้อยและลุล่วงตามความประสงค์

มีคุณสมบัติหรือคุณลักษณะสำคัญ คือ มีการสนับสนุนจากทุกภาคส่วนมีความสามารถในการหาแหล่งงบประมาณในการจัดฝึกอบรม มีการเบิกจ่ายที่เหมาะสม เอื้ออำนวยต่อการฝึกอบรม มีคณะกรรมการในการบริหารจัดการงบประมาณ และมีความพอเพียง

เกณฑ์การประเมิน คือ ความพอเพียง รายละเอียดงบประมาณชัดเจน และเอกสารการเบิกจ่าย มีขั้นตอนและตรวจสอบได้ โปร่งใส

1.5 ด้านการจัดการและบริหารโครงการอบรม ประกอบด้วย 1) โครงสร้างการบริหารการฝึกอบรม 2) ตารางการฝึกอบรม

1) โครงสร้างการบริหารการฝึกอบรม เป็นการตั้งสรรกำลังในการฝึกอบรมและความชัดเจนในการจัดการฝึกอบรมของทีมงานฝึกอบรม จะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการฝึกอบรมที่ดียิ่งขึ้น มีคุณสมบัติหรือคุณลักษณะสำคัญ คือ มีคณะกรรมการจัดการฝึกอบรมอย่างมีประสิทธิภาพ มีระบบการจัดการ

ฝึกอบรมอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ มีโครงสร้างการจัดการฝึกอบรมที่ชัดเจน และมีการอำนวยความสะดวกและมีความร่วมมือกันในการฝึกอบรม

2) ตารางการฝึกอบรม เป็นการกำหนดรูปแบบการฝึก ขั้นตอน ลำดับการฝึกอบรม นำไปสู่การพัฒนาผู้เข้ารับการฝึกอบรมอย่างเป็นลำดับ มีคุณสมบัติหรือลักษณะสำคัญ คือ มีระยะเวลาในการฝึกอบรมในหัวข้อต่างๆ อย่างเหมาะสม มีการวางแผนการจัดการฝึกอบรม มีความครอบคลุมเนื้อหาและพัฒนาผู้เข้ารับการฝึกอบรมอย่างมีขั้นตอน และมีตารางการฝึกอบรม เหมาะสม ชัดเจน

2. ขั้นตอนการจัดกิจกรรมฝึกอบรมพระภิกษุ นั้น มี 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การเตรียมการ 2) การดำเนินการ 3) การประเมินผล โดยก่อนเริ่มขั้นการเตรียมการ มีการประเมินความจำเป็นในการฝึกอบรมเพื่อกำหนดเป็นจุดเริ่มต้นของการนำไปสู่การเตรียมการฝึกอบรม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1 การเตรียมการ มี 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านบุคลากร 2) ด้านทรัพยากรการฝึกอบรม 3) ด้านหลักสูตรและกิจกรรมการฝึกอบรม 4) ด้านงบประมาณ 5) ด้านการจัดการและบริหารโครงการฝึกอบรม ดังนี้

1. ด้านบุคลากร 1) พระอาจารย์/วิทยากรให้การอบรม ศึกษาวิธีการบริหารโครงการและหลักสูตรการอบรม วางแผน เตรียมการ เตรียมเนื้อหาเทศน์สอน/การบรรยาย และนำประชุมทีมงานอบรม 2) พระพี่เลี้ยง ศึกษาการทำหน้าที่ พระพี่เลี้ยง ประชุมวางแผนเรื่องการดูแลความเป็นอยู่ และกิจวัตรกิจกรรมของผู้เข้ารับการอบรม และอบรมการทำหน้าที่ฝึกการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ก่อนทำหน้าที่ 3) ผู้เข้ารับการฝึกอบรม กำหนดคุณสมบัติตามเกณฑ์ของโครงการอบรม กำหนดจำนวนให้เหมาะสมกับหลักสูตรการอบรม

2. ด้านทรัพยากรการฝึกอบรม

1) สถานที่ สถานที่พัก/จำวัด (1) เตรียมที่นอนเพียงพอต่อผู้เข้ารับการอบรม ทำความสะอาดพื้นที่ ติดตั้งไฟให้มีแสงสว่างเพียงพอ (2) ห้องปฏิบัติธรรม ทำความสะอาดห้อง จัดเตรียมโต๊ะหมู่ ดอกไม้ แจกัน กระจกธูป เชิงเทียน พระประธาน เสด็จพระอาจารย์/พระพี่เลี้ยง กำหนดจุดที่นั่ง อาสนะสำหรับผู้เข้าอบรม (3) สถานที่ฉัน ที่ล้างภาชนะและอุปกรณ์สำหรับรับประทานอาหาร การเตรียมจุดรับภัตตาหาร และจุดล้างภาชนะ เตรียมถังขยะ จุดวางภาชนะ (4) สถานที่สรงน้ำ/ห้องน้ำ ตรวจสอบจุดที่ชำระและทำการซ่อมแซม, ทำราวตากเพิ่มเติม, เตรียมอุปกรณ์อาบน้ำ (5) ธุระการ โต๊ะประชุม ไวท์บอร์ด-ปากกาแก้อี จัดจุดติดต่อสอบถาม จัดโต๊ะธุระการ จัดโต๊ะวางคอมพิวเตอร์สำหรับงานทะเบียน จัดโต๊ะทำงานสำหรับพระอาจารย์และพระพี่เลี้ยง จัดวางตู้เก็บเอกสาร จัดวางอุปกรณ์คอมพิวเตอร์และพรีนเตอร์ จัดเตรียมอุปกรณ์สำนักงานให้พร้อมใช้ แยกเป็นหมวดหมู่ จัดเตรียมเอกสารที่ต้องใช้ในการอบรมให้พร้อม (6) จุดรับญาติโยม ทำความสะอาดพื้นที่ จัดเตรียมเก้าอี้สำหรับพระภิกษุ จัดเตรียมเสื้อ/แก้อีไว้สำหรับญาติโยม ติดตั้งป้ายระเบียบการพบให้ผู้ปกครองทราบ เตรียมน้ำดื่มสำหรับผู้ปกครองและญาติโยม (7) จุดพยาบาล จัดเตรียมตู้หรือกล่องสำหรับใส่ยา จัดเรียงแยกประเภทยาชนิดต่างๆ ให้พร้อมใช้ 2) เวลา ตารางกิจวัตรกิจกรรมในแต่ละวันตลอดโครงการอบรม

3. ด้านหลักสูตรและกิจกรรมการฝึกอบรม 1) กิจวัตรกิจกรรมประจำวันของผู้เข้าอบรม กำหนดกิจวัตรกิจกรรมให้ตรงตามวัตถุประสงค์ตามหลักสูตรของโครงการ 2) เนื้อหาการเทศน์สอนของพระอาจารย์ กำหนดเนื้อหาให้ตรงตามวัตถุประสงค์ตามหลักสูตรของโครงการ

4. ด้านงบประมาณในการจัดการฝึกอบรม 1) วัสดุอุปกรณ์ รวบรวมรายการพัสดุที่ต้องใช้ จัดหา จัดซื้อ แยกรายการพัสดุที่ต้องจัดหาและที่ขอยืมจากส่วนกลางของวัด แยกรายการพัสดุที่ต้องจัดซื้อหา ร้านขายส่งพัสดุแต่ละประเภท, ตรวจสอบราคา, จัดซื้อ และนำพัสดุที่จัดซื้อมาจัดเตรียมให้พร้อม 2) อาหาร

และน้ำดื่ม/ปานะ วางแผนการจัดหาเพิ่มเติม การแจ้งข่าวบุญภัตตาหาร/ปานะแก่เจ้าภาพ 3) การหาแหล่งปัจจัยสนับสนุนการอบรม 4) การเบิกจ่าย-การเคลียร์บิล จัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย

5. ด้านการจัดการและบริหารโครงการฝึกอบรม 1) โครงสร้างการบริหารการฝึกอบรม จัดสรรบุคลากร มอบหมายหน้าที่ แบ่งภาระงานให้ชัดเจน ในการดำเนินงาน 2) ตารางการฝึกอบรม ประชุมวางแผนกำหนดตารางการฝึกอบรม ทำตารางกิจกรรมต่างๆ ตารางเทศน์สอนของพระอาจารย์ ตารางการฝึกอบรม

2.2 การดำเนินการ มี 5 ด้าน 1) ด้านบุคลากร 2) ด้านทรัพยากรการฝึกอบรม 3) ด้านหลักสูตรและกิจกรรมการฝึกอบรม 4) ด้านงบประมาณ 5) ด้านการจัดการและบริหารโครงการฝึกอบรม

1. ด้านบุคลากร 1) พระอาจารย์ผู้ดูแลโครงการฝึกอบรม/วิทยากร ดูแลบริหารจัดการโครงการและหลักสูตรการอบรม เทศน์สอน ตามเนื้อหาหลักสูตรที่ได้เตรียมไว้ และประชุมระหว่างการฝึกอบรม 2) พระพี่เลี้ยง ทำหน้าที่พระพี่เลี้ยง เป็นที่ปรึกษา ให้คำแนะนำผู้เข้าอบรม และดูแลความเป็นอยู่ และกิจวัตรกิจกรรมของผู้เข้ารับการอบรม 3) ผู้ให้การฝึกอบรม คัดกรองผู้เข้าอบรมให้ได้คุณสมบัติตามเกณฑ์ของโครงการ ตรวจสอบประวัติ ความสามารถในการเข้ารับการอบรม และรับผู้เข้าอบรมตามจำนวนของหลักสูตรการอบรม

2. ด้านทรัพยากรการฝึกอบรม 1) สถานที่ (1) สถานที่พัก/จำวัด ตรวจสอบอุปกรณ์ที่ชำรุดและทำการซ่อมแซม, ทำความสะอาดพื้นที่สม่ำเสมอ, ปิด-เปิดไฟให้เป็นเวลา (2) ห้องปฏิบัติธรรม ทำความสะอาดห้องสม่ำเสมอ ตรวจสอบอุปกรณ์ที่ชำรุดและทำการซ่อมแซม และจัดซื้อสำหรับอุปกรณ์ที่ใช้แล้วหมด (3) สถานที่ฉัน ล้างภาชนะและอุปกรณ์ฉันภัตตาหาร เตรียม-เก็บ ห่อ เตรียม-เก็บ ถึงขยะ ทำความสะอาดบริเวณฉัน จุฬวณภาชนะ (4) สถานที่สรงน้ำ/ห้องน้ำ ตรวจสอบจุดที่ชำรุดและทำการซ่อมแซม ทำความสะอาดพื้นที่ลานสรงน้ำ/ห้องน้ำ ดูแลความเรียบร้อยของสถานที่ (5) อู่การ ทำความสะอาดอย่างสม่ำเสมอ ตรวจสอบอุปกรณ์สำนักงาน จัดหา-จัดซื้อให้พร้อมใช้ แยกหมวดหมู่เอกสารที่ต้องใช้ในการอบรมให้พร้อมอยู่เสมอ (6) จุฬรับญาติโยม ทำความสะอาดพื้นที่ แก้วน้ำสำหรับพระภิกษุ เสื้อ/แก้วสำหรับญาติโยม เตรียมน้ำดื่มสำหรับผู้ปกครองและญาติโยม (7) จุฬพยาบาล ทำความสะอาดอย่างสม่ำเสมอ ตรวจเช็คยา จัดหา-จัดซื้อยามาสามัญให้เพียงพอ 2) เวลา ทำกิจวัตรกิจกรรมในแต่ละวัน ตลอดโครงการอบรมตามเวลาที่กำหนด ในขณะที่ทำกิจกรรมพระอาจารย์พระพี่เลี้ยงปรับให้กิจกรรมเหมาะสมกับเวลา

3. ด้านหลักสูตรและกิจกรรมการฝึกอบรม 1) กิจวัตรกิจกรรมประจำวันของผู้เข้าอบรม ทำกิจวัตรกิจกรรมตามวัตถุประสงค์ตามหลักสูตรของโครงการที่กำหนดไว้ 2) เนื้อหาการเทศน์สอนของพระอาจารย์ เทศน์สอนเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ตามหลักสูตรของโครงการที่กำหนดไว้

4. ด้านงบประมาณในการจัดการฝึกอบรม 1) วัสดุอุปกรณ์ ตรวจเช็คและรวบรวมพัสดุจากทุกแผนงานที่ขาด หรือชำรุด ทำการซ่อมแซม จัดหา จัดซื้อ 2) อาหารและน้ำดื่ม/ปานะ แจ้งความต้องการ และจัดหาเจ้าภาพ 3) หาทุนสนับสนุนการอบรม สร้างกิจกรรมหาทุนระหว่างการฝึกอบรม

5. ด้านการจัดการและบริหารโครงการฝึกอบรม 1) โครงสร้างการบริหารการฝึกอบรม ทำการดำเนินงานตามที่จัดสรรไว้ 2) ตารางการฝึกอบรม ทำกิจวัตรกิจกรรม ตามตารางการฝึกอบรมที่ได้ประชุมวางแผนไว้

2.3 การประเมินผล 1) ประเมินผู้เข้ารับการฝึกอบรมก่อนการดำเนินโครงการ 2) ประเมินระหว่างการฝึกอบรม 3) ประเมินผลหลังการเข้าร่วมฝึกอบรม 4) ประเมินโครงการฝึกอบรมทั้ง 5 ด้าน เพื่อการปรับปรุงแก้ไขในครั้งต่อไป

การวัดและประเมินผลการฝึกอบรม มี 2 ประการ ประกอบด้วย 1) การวัดผลการฝึกอบรม และ 2) การประเมินผลการฝึกอบรม (1) การวัดผลการฝึกอบรม การดำเนินการวัดและประเมินผล ต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม วิธีการวัดผลการฝึกอบรม มีหลายวิธีด้วยกัน ควรเลือกให้เหมาะสมกับเรื่องที่จะประเมิน ควรใช้วิธีการวัดผล คือ การสอบข้อเขียน การสอบสัมภาษณ์ การทดสอบภาคปฏิบัติ (2) การประเมินผลการฝึกอบรม ควรประเมินผลตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดขึ้น ซึ่งจะช่วยให้ทราบถึงการฝึกอบรมนั้น ได้บรรลุผลเพียงใด

ส่วนที่ 3 เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้

1. สร้างความเข้าใจและความร่วมมือให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการฝึกอบรมพระนวกะ คือ ผู้บริหารวัด ผู้บริหารโครงการ ผู้ให้การฝึกอบรม ผู้เข้ารับการฝึกอบรม เจ้าของสถานที่และรวมถึงสิ่งแวดล้อมให้อำนวยความสะดวกต่อการพัฒนาโครงการฝึกอบรมพระนวกะ

2. พระพี่เลี้ยงมีความสำคัญต่อความสำเร็จของโครงการฝึกอบรม เนื่องจากมีความใกล้ชิด เปรียบดังผู้ให้ความอบอุ่น คอยประคับประคอง และเสียสละเวลาส่วนตัวให้กับผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ตลอดเวลา จึงควรประคับประคองให้กำลังใจ สนับสนุนพระพี่เลี้ยงด้วย

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลดังต่อไปนี้

การพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมพระนวกะ สำหรับวัดในประเทศไทย ได้องค์ประกอบของรูปแบบ 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 บทนำ ส่วนที่ 2 แนวทางการจัดการฝึกอบรมพระนวกะ และส่วนที่ 3 เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ โดยมีแนวทางการจัดการฝึกอบรมพระนวกะ เป็นหลักในการขับเคลื่อนในการฝึกอบรมพระนวกะ โดยมีองค์ประกอบทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านบุคลากร ด้านทรัพยากรการฝึกอบรม ด้านหลักสูตรและกิจกรรมการฝึกอบรม ด้านงบประมาณ ด้านการจัดการและบริหารโครงการอบรม โดยทั้ง 5 ด้าน จะต้องได้คุณสมบัติและได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้จะส่งผลทำให้การฝึกอบรมพระนวกะได้ผลบรรลุเป้าประสงค์ดังที่กำหนดไว้ และผลการตรวจสอบรูปแบบการฝึกอบรมพระนวกะ สำหรับวัดในประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการฝึกอบรมพระนวกะ สำหรับวัดในประเทศไทย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นได้ว่า รูปแบบการฝึกอบรมพระนวกะ สำหรับวัดในประเทศไทย มีแนวทางในการที่จะทำให้การฝึกอบรมพระนวกะมีมาตรฐานและเป็นประโยชน์ มีความสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง เหมาะสมกับสถานการณ์ ปฏิบัติได้ ตอบสนองต่อความต้องการของวัดฝึกอบรมพระนวกะ ตามสถานการณ์ปัจจุบัน หากมีองค์ประกอบที่ครบสมบูรณ์ องค์ประกอบทั้ง 5 ด้าน มีคุณสมบัติและได้เกณฑ์ที่กำหนด ย่อมสามารถอบรมพระนวกะให้มีคุณภาพมีเจตคติที่ดี มีความคิดที่ถูกต้องในพระพุทธศาสนา ซึ่งสอดคล้องกับรูปแบบการพัฒนาจิตพิสัยของ Bloom (อ้างอิงใน ทิศนา ขัมมณี, 2545) ที่กล่าวไว้ว่า การพัฒนาด้านจิตพิสัยเป็นรูปแบบที่ช่วยพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความรู้สึก เจตคติ ค่านิยม คุณธรรมและจริยธรรมที่พึงประสงค์ ผลจากการตรวจสอบองค์ประกอบของรูปแบบทั้ง 3 ส่วน คือ บทนำ ประกอบด้วย (1) หลักการมีความสอดคล้องต่อความต้องการของวัดฝึกอบรมพระนวกะ เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน ปฏิบัติตามได้จริงอย่างมีความคุ้มค่า ทำให้เกิดประสิทธิผลและเกิดการยอมรับได้ของผู้บริหารวัด (2) วัตถุประสงค์มีความสอดคล้องต่อความต้องการของวัดฝึกอบรมฯ สอดคล้องตามสภาพความเป็นจริง เหมาะสมกับสถานการณ์ สามารถนำไปพัฒนา ปรับปรุง ส่งเสริม และสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมการฝึกอบรมพระนวกะได้ (3) บริบทของวัดฝึกอบรมพระนวกะ สอดคล้องกับ

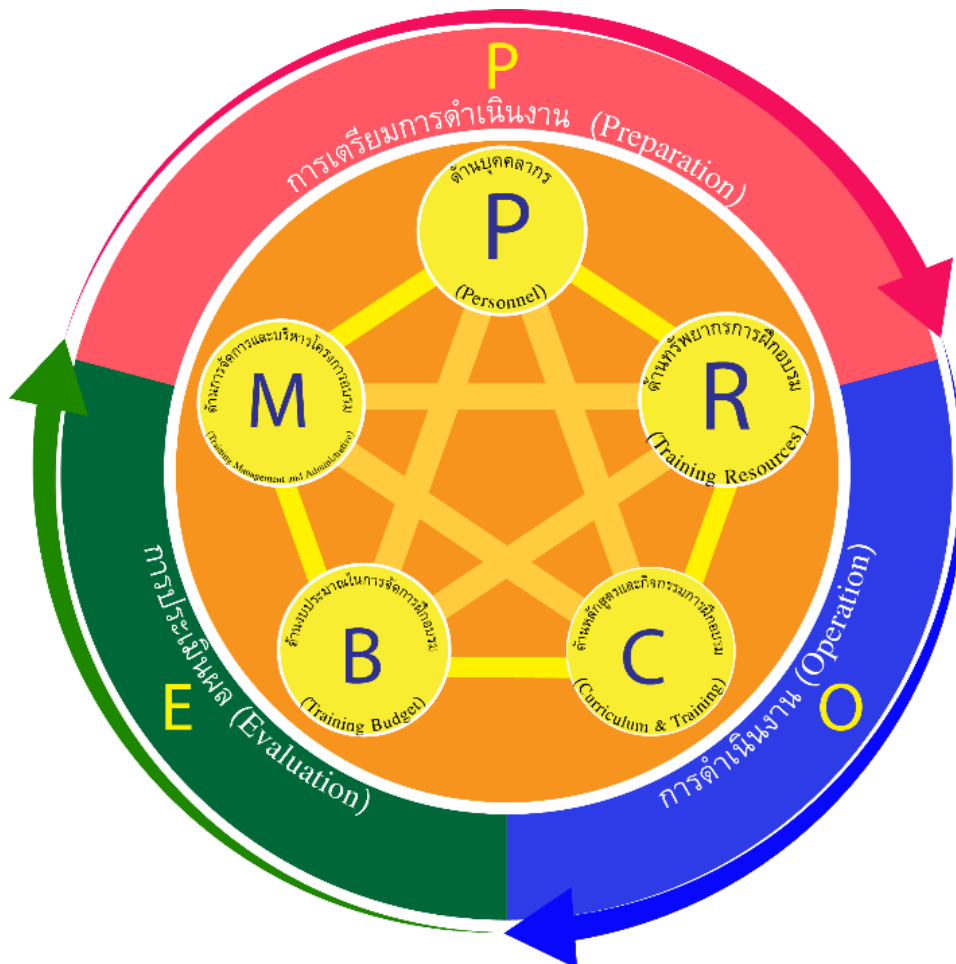
ความต้องการและสภาพตามความเป็นจริง เหมาะสมกับระเบียบปฏิบัติ จริยธรรมและกฎเกณฑ์ของวัด นำมาซึ่งความร่วมมือให้การสนับสนุนส่งเสริมการดำเนินกิจกรรมการอบรม

ส่วนแนวทางการจัดการฝึกอบรมพระนวกะ ประกอบด้วย องค์ประกอบทั้ง 5 ด้านในการฝึกอบรม พบว่า 1) องค์ประกอบด้านบุคลากร พบว่า บุคลากรในการฝึกอบรมต้องมีคุณสมบัติที่เหมาะสม จะทำให้ส่งเสริมการฝึกอบรมพระนวกะ ให้บรรลุเป้าประสงค์ที่ต้องการ สอดคล้องกับพระมหาเกรียงไกร เกริกชัยวัน (2554) ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการคัดเลือกและวิธีการฝึกอบรมพระอุปัชฌาย์ของคณะสงฆ์ไทยมีระบบการคัดเลือกและวิธีการฝึกอบรมที่ดี แต่ยังมีขาดกิจกรรมที่จะสร้างจิตสำนึกในการทำหน้าที่ของพระอุปัชฌาย์และการให้ความรู้ หรือวิธีการเกี่ยวกับการตรวจสอบคัดเลือกผู้เข้ามาขอบรรพชาอุปสมบท รวมทั้งวิธีการแก้ปัญหาการอบรมดูแลผู้ที่บวชเข้ามา ส่วนการติดตามดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของพระอุปัชฌาย์แม้จะมีทำกันอยู่ ยังด้อยประสิทธิภาพอยู่ 2) องค์ประกอบด้านทรัพยากรการฝึกอบรม พบว่า ทรัพยากรในการฝึกอบรมเป็นพื้นฐานในการจัดการฝึกอบรมให้ได้บรรลุสำเร็จอย่างที่ตั้งใจไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระปราโมทย์ วาทโกวิโท และพระมหาหรรษา ธมฺมหาโส (2562) ที่ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาวิทยากรต้นแบบส่งผลต่อองค์กร สังคม และพระพุทธศาสนาในทางที่ดี โดยมีรูปแบบในการพัฒนาวิทยากรต้นแบบสันติภาพโดยพุทธสันติวิธี หรือรูปแบบการพัฒนาวิทยากรต้นแบบสันติภาพเป็นองค์ความรู้ใหม่ของผู้วิจัยส่งผลให้นำไปสู่การฝึกอบรมหลักสูตรระยะสั้นเพื่อตอบโจทย์มหาวิทยาลัย องค์กร และสังคมต่อไป 3) องค์ประกอบด้านหลักสูตรและกิจกรรมการฝึกอบรม พบว่า หลักสูตรและกิจกรรมที่เหมาะสมเป็นตัวขับเคลื่อนให้การจัดการฝึกอบรมพระนวกะ ให้บรรลุเป้าหมายเป็นแกนหลักในการฝึกอบรมทุกหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสิริกาญจน์ ธนวุฒิพรพินิต ณรงค์ พิมสาร และบังอร โกศลปริญญานันท์ (2563) ที่ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรฝึกอบรมการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 1) จุดมุ่งหมาย 2) เนื้อหาสาระ 3) กิจกรรมฝึกอบรม 4) สื่อประกอบการฝึกอบรม 5) การวัดและประเมินผล และซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาไกรวรรณ ชินหัตติโย และคณะ (2562) ที่ผลการวิจัยพบว่า เนื้อหาสาระหรือกิจกรรมของหลักสูตร มีผลทำให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ความเข้าใจสูงขึ้นกว่าก่อนอบรม เนื่องจากหลักสูตรนี้พัฒนาขึ้นเพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดการเรียนรู้เฉพาะอย่าง เฉพาะด้าน ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ อย่างจำเพาะเจาะจง จึงทำให้โอกาสที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะบรรลุตามจุดมุ่งหมาย มีกระบวนการใน การเรียนรู้ที่มีความหมาย มีความเหมาะสม สามารถคิดไตร่ตรอง ตระหนักถึงผลกระทบ และมองเห็นความสำคัญของการปฏิบัติตนที่มีจริยธรรมอย่างชัดเจน ทำให้เกิดการปฏิบัติอย่างเข้าใจ อันจะส่งผลให้เกิดพฤติกรรมการจัดระบบความคิด 4) องค์ประกอบด้านงบประมาณการฝึกอบรม พบว่า การบริหารจัดการด้านงบประมาณนั้นต้องมีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และเป็นประโยชน์สำหรับการฝึกอบรม รวมทั้งการหางบประมาณให้พอเพียงกับการฝึกอบรมเป็นสิ่งสำคัญทำให้การจัดการฝึกอบรมเป็นไปได้ ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการจัดหางบประมาณให้พอเพียงต่อการฝึกอบรม และ 5) องค์ประกอบด้านการจัดการและบริหารโครงการอบรม พบว่า บริหารวัด หรือผู้ที่เกี่ยวข้องในการฝึกอบรมพระนวกะ ต้องมีความเข้าใจ มีส่วนร่วม มีความร่วมมือกันของส่วนงานต่างๆ ในวัด และมีการแบ่งงาน การจัดการที่เป็นระบบ มีแนวทางการฝึกฝนอบรมและบริหารทั้งทีมงานอบรมและทรัพยากรที่เกี่ยวข้องให้ได้ประโยชน์สูงสุด ซึ่งได้สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาภาณุวัฒน์ ลู่ใจคำ และปริญญญา สีสทอง (2563, หน้า 10-20) ที่ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรเตรียมความพร้อมเพื่อเป็นพระธรรมทูตสำหรับสามเณรที่พัฒนาขึ้นซึ่งประกอบด้วย 1) ปัญหาและความจำเป็น 2) หลักการของหลักสูตร 3) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 4) โครงสร้าง/เนื้อหาสาระของหลักสูตร 5) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 6) ระยะเวลา 7) ผู้เข้ารับการอบรม 8) สื่อและแหล่งการเรียนรู้ 9) การประเมินผลการฝึกอบรม

และเงื่อนไขของการนำรูปแบบไปใช้ เงื่อนไขของการนำรูปแบบไปใช้ มีความสอดคล้องเหมาะสมกับสถานการณ์ เป็นไปตามกฎ ระเบียบปฏิบัติ จริยธรรมและกฎเกณฑ์ของวัด ตอบสนองต่อความต้องการของวัดในประเทศไทยที่จะนำรูปแบบไปใช้ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาภาณุวัฒน์ ลุใจคำ และปริญญภาส สีทอง (2563) ที่ผลการวิจัยพบว่า การวัดและการประเมินผลมีความเหมาะสมกับกับความต้องการของผู้เข้ารับการอบรม เนื้อหาที่นำมาจัดการเรียนรู้เป็นสิ่งที่ใกล้ตัวผู้เข้ารับการอบรมสนใจและเป็นประสบการณ์ตรง โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมการสอนของวิทยากรมีขั้นตอนที่หลากหลายฝึกให้ได้คิดและปฏิบัติจริง

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยเป็นรูปแบบการฝึกอบรมพระนวกะ สำหรับวัดในประเทศไทย โดยเป็นรูปแบบเชิงสัญลักษณ์ (Semantic Model) อันเป็นแนวทางการจัดการฝึกอบรมพระนวกะ และเป็นตัวขับเคลื่อนการฝึกอบรมพระนวกะ สำหรับวัดในประเทศไทย สรุปองค์ความรู้การวิจัย คือ POE-PRCBM ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย POE-PRCBM

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย POE-PRCBM อธิบายได้ดังนี้

วงด้านนอก

P คือ การเตรียมการดำเนินงาน (Preparation)

O คือ การดำเนินงาน (Operation)

E คือ การประเมินผลและการสรุปผลการดำเนินงาน (Evaluation)

วงด้านใน

P คือ ด้านบุคลากร (Personnel)

R คือ ด้านทรัพยากรการฝึกอบรม (Training Resources)

C คือ ด้านหลักสูตรและกิจกรรมการฝึกอบรม (Curriculum & Training)

B คือ ด้านงบประมาณในการจัดการฝึกอบรม (Training Budget)

M คือ ด้านการจัดการและบริหารโครงการอบรม (Training Management and Administrative)

รูปแบบการฝึกอบรมพระนวกะ สำหรับวัดในประเทศไทย เป็นแนวทางการจัดการฝึกอบรมพระนวกะ เป็นหลักในการขับเคลื่อนในการฝึกอบรมพระนวกะ ผ่านการจัดการฝึกอบรมใน 3 ขั้นตอน คือ การเตรียมการดำเนินงาน การดำเนินงาน และการประเมินผลและการสรุปผลการดำเนินงาน โดยมีองค์ประกอบทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านบุคลากร ด้านทรัพยากรการฝึกอบรม ด้านหลักสูตรและกิจกรรมการฝึกอบรม ด้านงบประมาณ และด้านการจัดการและบริหารโครงการอบรม เป็นแกนกลาง โดยองค์ประกอบทั้ง 5 ด้านนี้จะต้องได้คุณสมบัติและได้เกณฑ์ตามที่กำหนดไว้ จะส่งผลทำให้การฝึกอบรมพระนวกะได้ผลบรรลุเป้าประสงค์ดังที่กำหนดไว้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 วัดในประเทศไทยที่มีฝึกอบรมพระนวกะ ควรมีการพัฒนาและดำเนินการจัดการฝึกอบรมพระนวกะ ในทุกโครงการของการบวชของวัด เพื่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนา และเกิดประโยชน์กับผู้เข้ามาบวช ไม่ว่าบุคคลท่านนั้นจะมาในระยะสั้นหรือระยะยาว และควรมีองค์ประกอบในการฝึกอบรมทั้ง 5 ประการที่ได้นำเสนอมาให้พร้อมมากที่สุด เพราะยังมีความพร้อมในองค์ประกอบทั้ง 5 ที่กล่าวมามากเพียงใด ย่อมส่งผลต่อผลสำเร็จมากยิ่งขึ้น

1.2 คณะสงฆ์ควรมีการร่วมมือกันในการจัดการฝึกอบรม จะในวัดของตนเองหรือมีการอบรมแบบหมู่ใหญ่ก็ได้ เพราะจากปัญหาบุคลากรที่ไม่เพียงพอ สถานที่ไม่พร้อมสำหรับการฝึกอบรม การดำเนินการตามหลักสูตรที่ได้กำหนด งบประมาณที่ไม่เพียงพอหรือมีอย่างจำกัด หรือการบริหารจัดการที่ไม่ถนัด หากมีการรวมกันเป็นกลุ่มใหญ่ เช่นคณะตำบล คณะอำเภอ เป็นต้น ก็จะเป็นการช่วยกันของทรัพยากรด้านต่างๆ จากวัดต่างๆ ทั้งบุคลากร, อุปกรณ์ และงบประมาณ จะทำให้การฝึกอบรมพระนวกะที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้บรรลุผลสำเร็จที่ดียิ่งขึ้น

1.3 ควรมีการเตรียมการ ดำเนินการ และประเมินผลการฝึกอบรมพระนวกะในแต่ละครั้ง สรุปเป็นแนวทางในการพัฒนาและจัดการฝึกอบรมพระนวกะให้ได้ประสิทธิภาพและประสิทธิผลให้ดียิ่งขึ้นไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษาวิจัยต่อไปโดยการพัฒนาตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบทั้ง 5 ด้านของการฝึกอบรม

2.2 ควรทำการศึกษาวิจัยโดยการสร้างและพัฒนาองค์ประกอบทั้ง 5 ด้าน ในแต่ละด้านให้ได้สื่อหรืออุปกรณ์ หรือวิธีการที่นำไปใช้ได้ทันที

2.3 ควรทำการศึกษาวิจัยต่อไปโดยควรนำรูปแบบไปใช้ในแบบมีส่วนร่วม เชิงทดลอง โดยใช้กับกลุ่มของการฝึกอบรมในที่ต่างๆ เก็บความแตกต่างที่มีผลกระทบต่อการฝึกอบรมด้านอื่นๆ

เอกสารอ้างอิง

- ชาญณรงค์ บุญหนุน. (2554). การลดจำนวนของพระสงฆ์และผลกระทบต่อพระพุทธศาสนาในอนาคต. **วารสารพุทธศาสนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**. 18(3). 7-24.
- ทิตินา แคมมณี. (2545). **รูปแบบการเรียนการสอน: ทางเลือกที่หลากหลาย**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไทยพับลิก้า. (2013). **สถิติชี้จำนวนวัดเพิ่มขึ้นปีละ 300 วัด! ยุครุ่งเรืองของศาสนาแล้วจริงหรือ**. แหล่งที่มา <https://thaipublica.org/2013/12/monastery-institution-2/> สืบค้นเมื่อ 3 ม.ค. 2562.
- พระปราโมทย์ วาทโกวิโท และพระมหาหรรษา ธมฺมหาโส. (2562). รูปแบบการพัฒนาวิทยากรต้นแบบสันติภาพโดยพุทธสันติวิธี. **วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร**. 7 ฉบับเพิ่มเติม. S253-S265.
- พระมหากิตติพัฒน์ ศรีนาค. (2550). **แนวโน้มวิกฤตพระสงฆ์ศาสนทายาทเนื่องด้วยการบวชในสังคมไทยปัจจุบัน ศึกษาเฉพาะกรณีการบวชระยะสั้นของพระสงฆ์ในกรุงเทพมหานครและจังหวัดราชบุรี**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พระมหาเกรียงไกร เกริกชัยวัน. (2554). **กระบวนการคัดเลือกและวิธีการฝึกอบรมพระอุปัชฌาย์ของคณะสงฆ์ไทย**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พระมหาไกรวรรณ ชินทตติโย และคณะ. (2562). การวิจัยและพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมพระวิทยากรกระบวนการ. **วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร**. 7 ฉบับเพิ่มเติม. S281-S297.
- พระมหาปฐวีศักดิ์ ร่มโพธิ์ธารทอง. (2554). **พระนวกะ: การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อสืบสานพระพุทธศาสนาในกรุงเทพมหานคร**. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พระมหาภาณุวัฒน์ ลุใจคำ และปริญญาภาส สีทอง. (2563). การพัฒนาหลักสูตรเตรียมความพร้อมเพื่อเป็นพระธรรมทูตสำหรับสามเณร. **วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง**. 9(1). 10-20.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554**. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- สิริกาญจน์ ธนวุฒิพรพินิต ณรงค์ พิมสาร และบังอร โกศลปริญญานันท์. (2563). หลักสูตรฝึกอบรมการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. **วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. 7(1). 121-131.